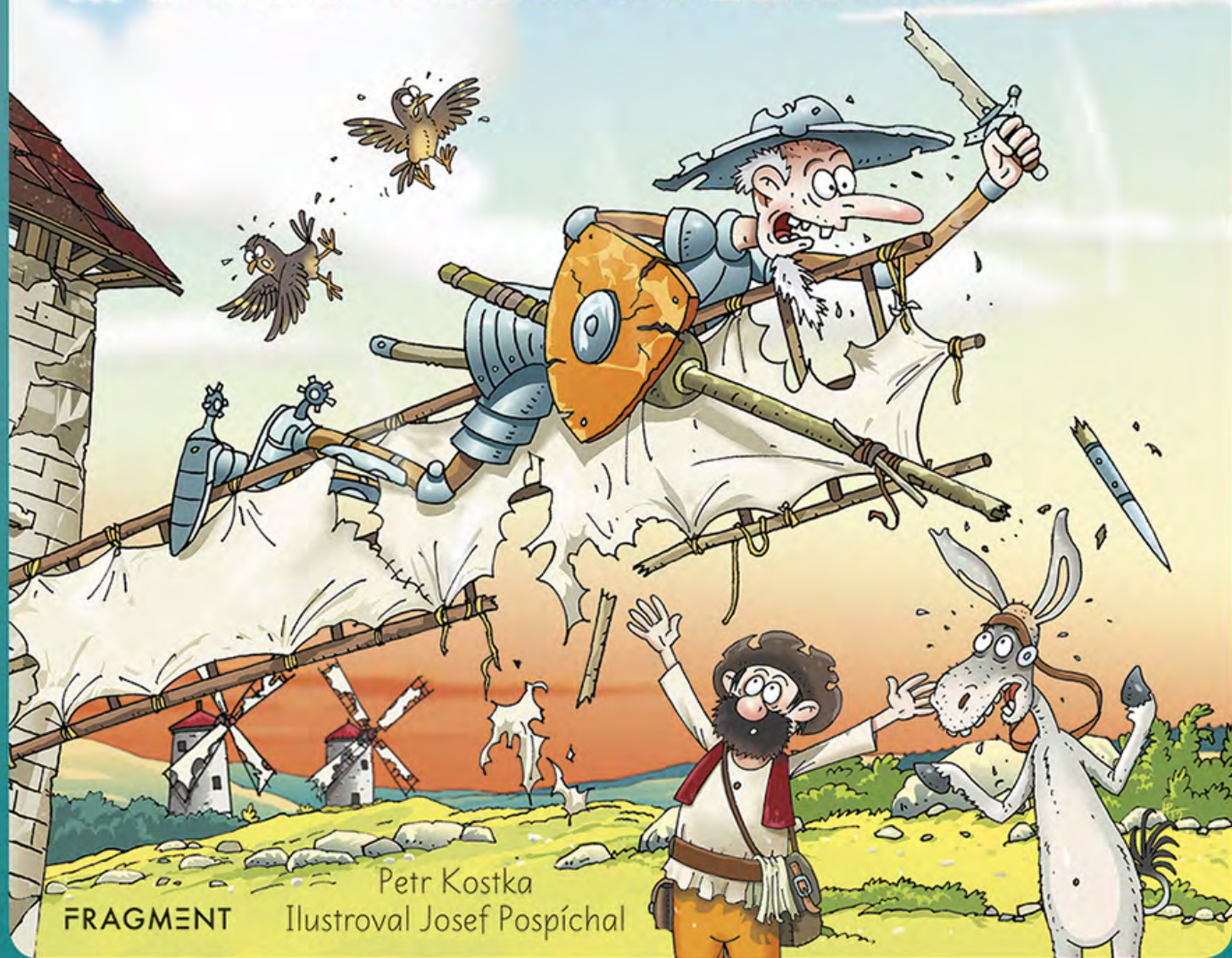

Proč se říká...?

- bojovat s větrnými mlýny •
- království za koně •
- dej si bacha •

... a další **oblíbená úsloví**

FRAGMENT

Petr Kostka
Ilustroval Josef Pospíchal

Proč se říká...

Bojovat s větrnými mlýny...

a další oblíbená úsloví

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Petr Kostka

Proč se říká... Bojovat s větrnými mlýny... a další oblíbená úsloví – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Petr Kostka

Proč se říká...?

- bojovat s větrnými mlýny •
- království za koně •
- dej si bacha •

... a další **oblíbená úsloví**

Ilustroval Josef Pospíchal

FRAGMENT

Járovi, Věře a Michalce

Text © Petr Kostka, 2020

Illustrations © Josef Pospíchal, 2020

ISBN tištěné verze 978-80-253-4619-8

ISBN e-knihy 978-80-253-4757-7 (1. zveřejnění, 2020)

Úvod

Možná už jste někdy slyšeli, jak někdo o někom říká, že dopadl jako sedláci u Chlumce. Nebo vám někdo řekl, že jste jako v Jiříkově vidění. A nejspíš už vás někdo varoval, že si máte dát bacha.

Asi tušíte, co všechno tato úsloví, rčení znamenají. Co vyjadřují.

Ale víte, že za každým takovým rčením se skrývá příběh? Víte, že úsloví, která se v běžné řeči používají, mají svou historii? Že se ujala a pronikla do našeho jazyka na základě nějakého osudu, příběhu či události?

Historie našich nejstarších rčení sahá do doby, kdy většina lidí sotva uměla číst, kdy nebyly, zvláště na venkově, noviny, o televizi nebo internetu vůbec nemluvě.

Lidé si příběhy, které je zaujaly, vyprávěli a všichni je znali. A tak, když chtěl někdo popsat situaci nebo chování, událost, která se něčemu podobala, nebylo nic lehčího než prostě použít to, co bylo všeobecně známé. Úsloví bylo na světě.

Tak se spolu na naše nejznámější úsloví pojďme podívat. Kde se vzala, jak vznikla a co se za nimi skrývá. Odhalíme jejich původ, a tak nejlépe zjistíme, co opravdu znamenají a jak je používat. Naše rčení za to určitě stojí.

Mít vroubek

Tak tohle vám neodpustím, takové věci se nedělají.
To se nepromíjí. Máte u mě pěkný vroubek.

Vroubek nebo vrub znamená zásek na prutu nebo na dřevěné holi. Dříve, v dobách, kdy ještě lidé neuměli číst a psát a nebylo účetnictví, se tak přiznávaly dluhy. Prostě se na prutu udělal zásek, vrub a bylo jasné, že jste dosud nezaplatili. A jaký příběh se k úsluví „mít vroubek“ vypráví?

Pochází ze 17. století a odehrál se na zámku v Kounicích u Českého Brodu.

Zámecký pán Jan Rudolf Trčka z Lípy musel odjet na dlouhou cestu. A správou panství pověřil svou ženu Magdalenu. Jan Trčka byl ke svým poddaným hodný, ale Magdalena byla lakomá. Po odjezdu manžela vyhlásila nové daně.

Sedláci se museli zadlužovat. Výběřčí daní, drábové, dělali na dlouhé pruty dlužné zářezy, vruby. A jednou za rok přicházeli sedláci s těmi pruty na zámek a do posledního vroubku museli vše splatit.

Jednoho dne se ale zčistajasna objevil sám Jan Trčka. Zrovna bylo roční zúčtování, a tak byl zámek plný sedláků. Zámecký pán se podívoval, co tu sedláci dělají a proč mají tolik vroubkovaných prutů. Když se dozvěděl pravdu, nechal pruty vyskládat na velkou hromadu a donutil Magdalenu je zapálit. Sedlákům všechny dluhy odpustil. A nám zůstalo rčení o vroubku.

„Mít vroubek“ znamená, že jste někomu něco provedli, že vám neodpustí. Nezachovali jste se dobře a nebude vám to jen tak prominuto.

Husarský kousek

To se opravdu ukázal. Nikdo to nečekal, nikdo nevěřil, že to dokáže, že je to možné. Povedl se mu husarský kousek.

Husaři byli původně nezkrotné bandy lupičů a později osobní královská garda, stráž. Tu si pořídil uherský král Matyáš Korvín. Panoval v Uhrách ve 2. polovině 15. století, ve stejné době jako český král Jiřík z Poděbrad u nás v Čechách.